

Інститут економіки промисловості
Національна академія наук України

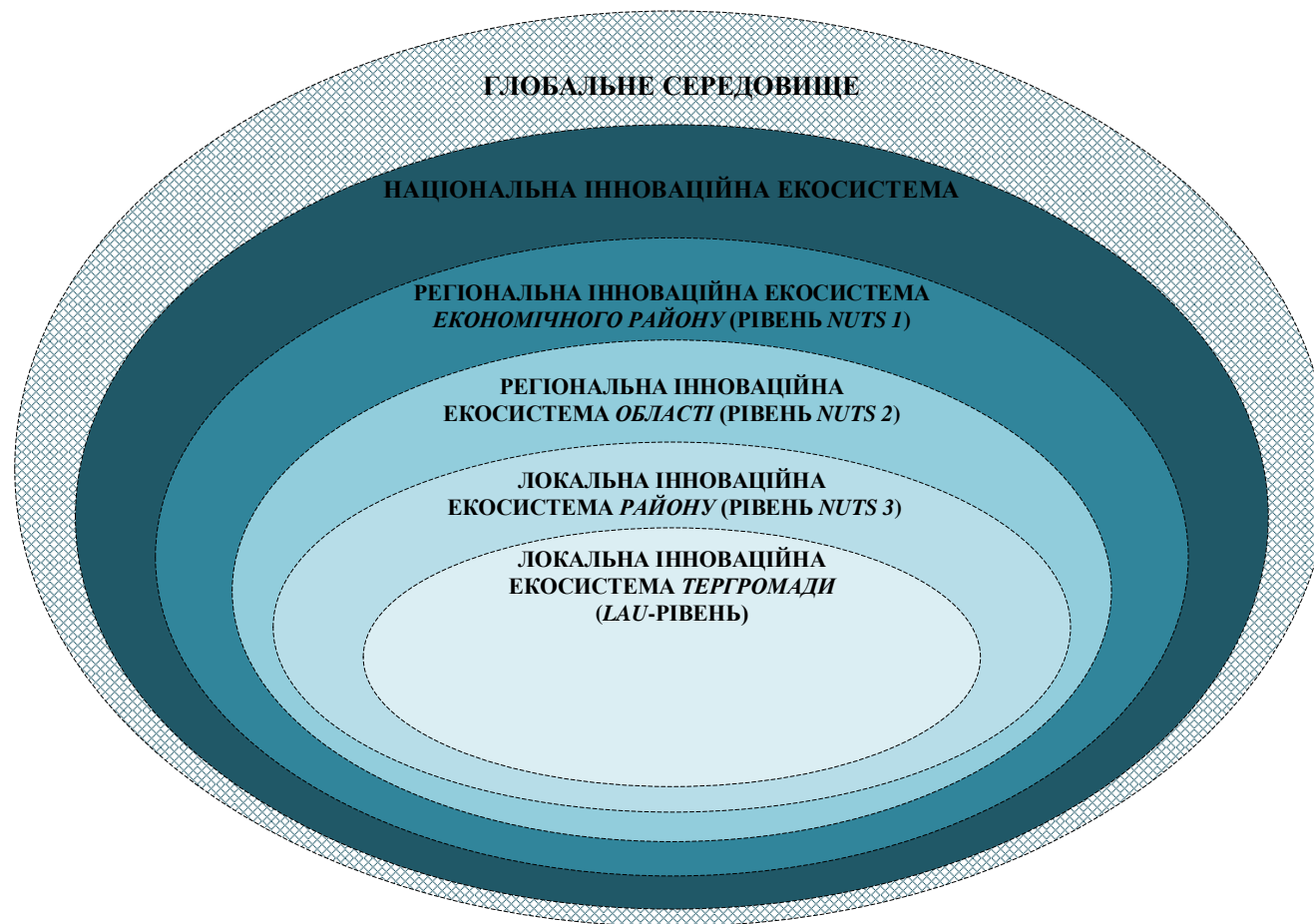
**РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНИХ ЕКОСИСТЕМ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ГЛОКАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ
ІНТЕГРАЦІЇ**

*Виступ завідувача сектору проблем
інноваційно-інвестиційного розвитку промисловості*

к.е.н. Підоричева І.Ю.

*13 квітня 2021 року
Київ-Дніпро*

Багаторівневість національної інноваційної екосистеми України відповідно до NUTS-одиниць ЄС

NUTS-одиниці ЄС	Кількість населення	Територіальні одиниці України
NUTS 1	від 3 млн до 7 млн осіб	Економічний район
NUTS 2	від 800 тис до 3 млн осіб	Область
NUTS 3	від 150 до 800 тис осіб	Адміністративний район
LAU		Територіальна громада

Підходи до розуміння інноваційних екосистем та визначення поняття «інноваційна екосистема»

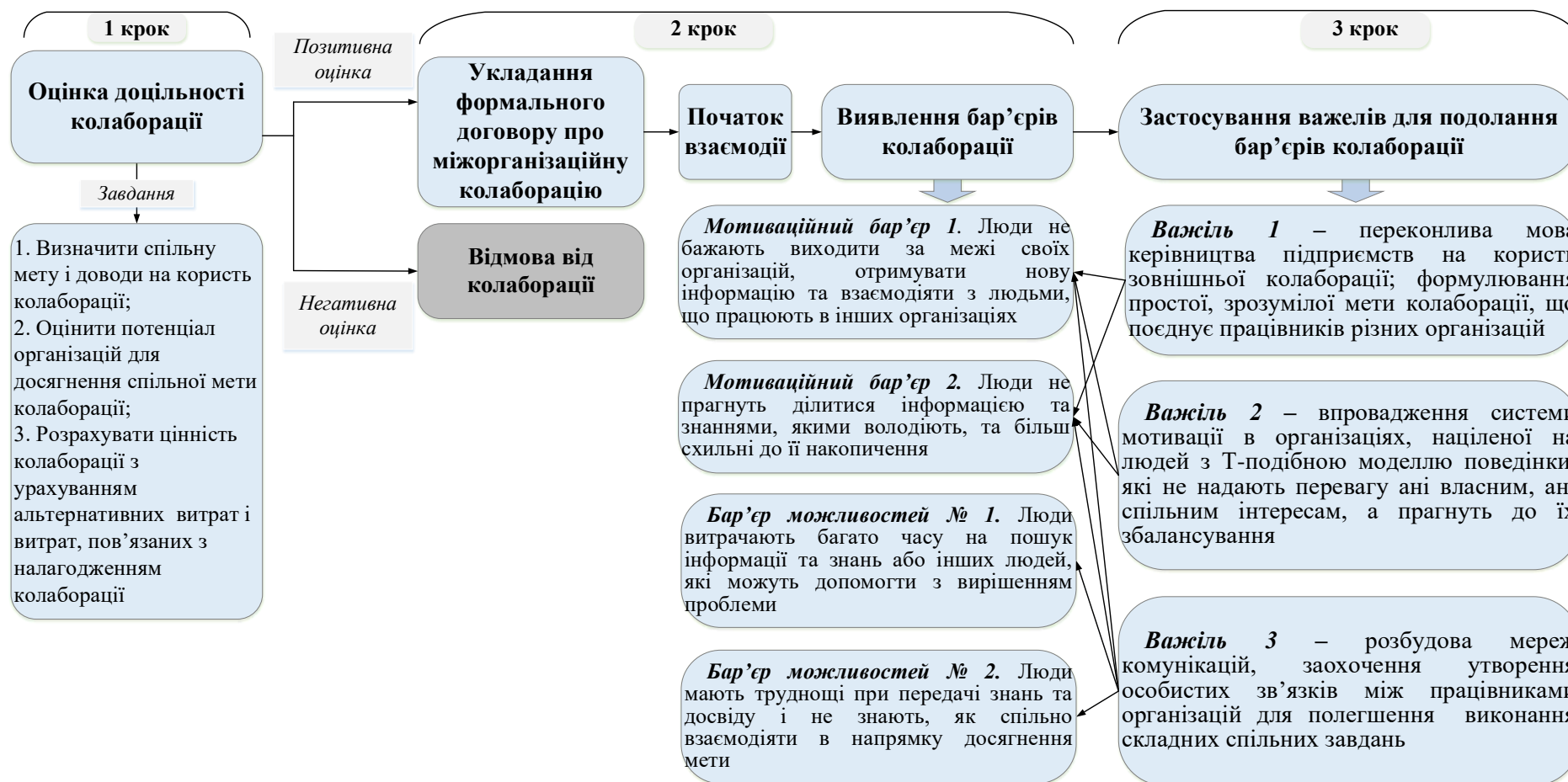
- ▶ *Перший підхід* екосистеми, організовані навколо фокусної фірми
- ▶ *Другий підхід* екосистеми, побудовані навколо фокусної ціннісної пропозиції (інновації)
- ▶ *Третій підхід* екосистеми як середовища, що утворюються на різних просторових рівнях без прив'язки до фокусних фірм чи інновацій
- ▶ *Четвертий підхід* екосистеми як платформи (віртуальні майданчики), що дозволяють різним сторонам взаємодіяти в режимі онлайн

Інноваційна екосистема –

це відкрита, цілісна, динамічна мережа, що складається з просторової спільноти об'єднаних стійкими взаємозв'язками організацій та індивідів із різними компетенціями і ролями, які коеволюцінують у певному інституційному оточенні під впливом бізнесового, регуляторного та інноваційного середовищ, обмінюються знаннями та ресурсами, розподіляють зобов'язання, ризики і вигоди у процесі створення інновацій, у яких зацікавлені споживачі

процес добровільної, зацікавленої, паритетної співпраці незалежних організацій та індивідів, які об'єднують ресурси, розподіляють зобов'язання, ризики і вигоди, формують культуру довіри, відкритості, чесності, справедливості відносин і поваги до партнерів, а також здатні подолати конкуренцію між собою задля досягнення спільної мети – створення інновацій, що потребує постійного обміну знаннями та інформацією, безперервних узгоджень і координації спільних дій та приводить до формування нових неформальних правил, норм і структур, які поділяють усі учасники

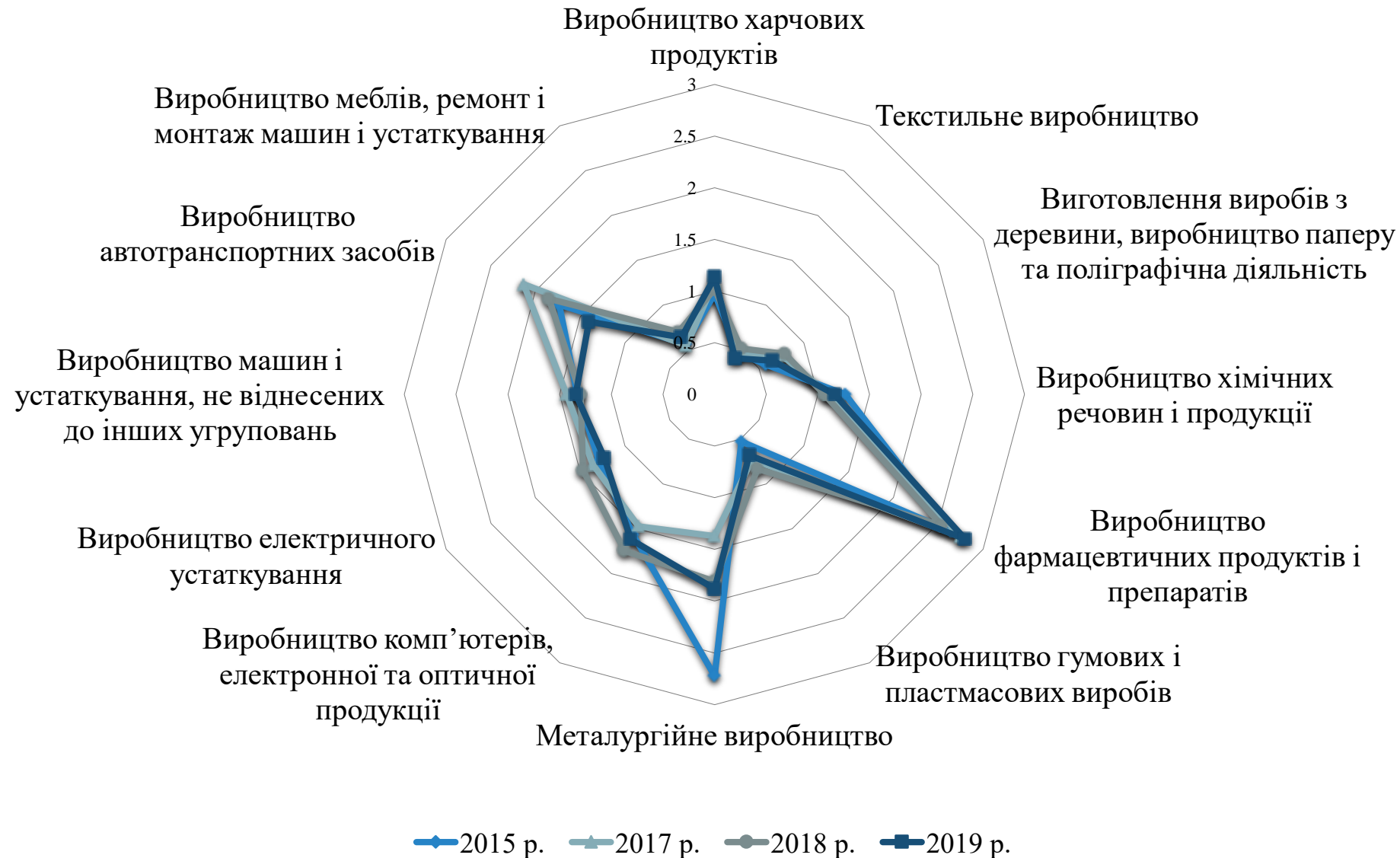
Підхід до розбудови міжорганізаційної колаборації

Інноваційна активність підприємств за видами економічної діяльності у 2012-2018 роках

	Економіка України			Промисловість			Сфера послуг		
	2012-2014 рр.	2014-2016 рр.	2016-2018 рр.	2012-2014 рр.	2014-2016 рр.	2016-2018 рр.	2012-2014 рр.	2014-2016 рр.	2016-2018 рр.
Займалися інноваційною діяльністю, од	4084	5095	8173	2492	2598	4060	1592	2497	4113
- у % до загальної кількості підприємств	14,6	18,4	28,1	18,4	20,3	29,5	11,0	16,7	26,8
- у % до ІАП	100,0	100,0	100,0	61,0	51,0	49,7	39,0	49,0	50,3
Підприємства з технологічними інноваціями	2663	3278	2937	1888	1859	1985	775	1419	952
- у % до ІАП	65,2	64,3	35,9	75,8	71,6	48,9	48,7	56,8	23,1
Підприємства з маркетинговими та організаційними інноваціями	1421	1817	5236	604	739	2075	817	1078	3161
- у % до ІАП	34,8	35,7	64,1	24,2	28,4	51,1	51,7	43,2	76,9

Диференціація видів промислової діяльності України за інтегральним індексом рівня інноваційної активності

Групування ВПД України за рівнем їх спроможності до генерації знань у 2018 р.

Групи ВПД за рівнем спроможності до генерації знань ($I_{ГЗ}$)	Вид промислової діяльності	Кількість ВПД	Значення $I_{ГЗ}$
<p style="text-align: center;">I група ВПД слабо орієнтовані на генерування знань $0,223 \leq I_{ГЗ} \leq 1,063$</p>	Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	7	0,223
	Виробництво харчових продуктів		0,350
	Текстильне виробництво		0,394
	Виробництво гумових і пластмасових виробів		0,401
	Металургійне виробництво		0,596
	Виробництво меблів, ремонт і монтаж машин і устаткування		0,624
	Виробництво хімічних речовин і продукції		0,659
<p style="text-align: center;">II група ВПД помірно орієнтовані на генерування знань $1,064 \leq I_{ГЗ} \leq 1,904$</p>	Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	2	1,519
	Виробництво електричного устаткування		1,631
<p style="text-align: center;">III група ВПД значною мірою орієнтовані на генерування знань $I_{ГЗ} \geq 1,905$</p>	Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	3	2,037
	Виробництво автотранспортних засобів		2,468
	Виробництво фармацевтичних продуктів і препаратів		2,735

Співставлення ВПД України за рівнем інноваційної активності та якістю їх інноваційної діяльності у 2018 році

Групи ВПД за рівнем інноваційної активності	Вид промислової діяльності	Рівень орієнтації на генерацію знань	Рівень орієнтації на технологічні запозичення
I група ВПД з низьким рівнем інноваційної активності $0,515 \leq I_{pia} \leq 1,191$	Текстильне виробництво	Слабо орієнтований	<i>Помірно орієнтований</i>
	Виробництво меблів, ремонт і монтаж машин і устаткування	Слабо орієнтований	Слабо орієнтований
	Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	Слабо орієнтований	Слабо орієнтований
	Виробництво гумових і пластмасових виробів	Слабо орієнтований	Слабо орієнтований
	Виробництво харчових продуктів	Слабо орієнтований	Слабо орієнтований
	Виробництво хімічних речовин і продукції	Слабо орієнтований	Слабо орієнтований
II група ВПД із середнім рівнем інноваційної активності $1,192 \leq I_{pia} \leq 1,868$	Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	<i>Помірно орієнтований</i>	<i>Помірно орієнтований</i>
	Виробництво електричного устаткування	<i>Помірно орієнтований</i>	Слабо орієнтований
	Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної прод-ції	Значно орієнтований	Слабо орієнтований
	Металургійне виробництво	Слабо орієнтований	<i>Помірно орієнтований</i>
	Виробництво автотранспортних засобів	Значно орієнтований	<i>Помірно орієнтований</i>
III група ВПД з відносно високим рівнем інноваційної активності $I_{pia} \geq 1,869$	Виробництво основних фармацевтичних продуктів і препаратів	Значно орієнтований	Значно орієнтований

Види промислової діяльності, які мають кращі результати за досліджуваними кількісними та якісними параметрами інноваційної діяльності

ВПД зі значним рівнем інноваційної активності	ВПД, значною мірою орієнтовані на генерування знань	ВПД, переважно орієнтовані на запозичення зовнішніх знань і технологій	ВПД, значною мірою орієнтовані на виробництво інноваційної продукції	ВПД, які є ринковими інноваторами	ВПД, орієнтовані на міжнародний ринок
Фармацевтична індустрія	Фармацевтична індустрія	Фармацевтична індустрія	Фармацевтична індустрія	Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	Виробництво електричного устаткування
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	Виробництво меблів, ремонт і монтаж машин і устаткування
Металургійне виробництво	Виробництво електричного устаткування	Металургійне виробництво	Металургійне виробництво	Виробництво гумових і пластмасових виробів	Металургійне виробництво

Динаміка і структура витрат на інноваційну діяльність за технологічними секторами промисловості

Слайд 9

	Загальний обсяг витрат, млн грн			У т. ч. витрати на внутрішні ДіР, млн грн			Структура витрат за ВПД,%			
	2015 р.	2018 р.	2018р. у % до 2015р.	2015 р.	2018 р.	2018р. у % до 2015р.	загальних витрат		витрат на внутрішні ДіР	
							2015р.	2018 р.	2015 р.	2018 р.
Промисловість України	13813,7	12180,0	88,2	1834,1	2706,1	147,5	100	100	100	100
Переробна промисловість	13171,5	11051,3	83,9	1819,3	2303,0	126,6	95,3	90,7	99,2	85,1
Високотехнологічний сектор										
виробництво фармацевтичних продуктів і препаратів	1589,4	595,0	37,4	861,6	362,8	42,1	11,5	4,9	47,0	13,4
виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	183,8	470,9	256,2	96,6	273,7	283,5	1,3	3,9	5,3	10,1
Усього за сектором	1773,2	1065,9	60,1	928,2	636,5	68,6	12,8	8,8	52,3	23,5
Середньо-високотехнологічний сектор										
виробництво хімічних речовин і продукції	130,9	110,9	84,7	55,1	34,8	63,2	0,9	0,9	3,0	1,3
виробництво електричного устаткування	185,7	538,0	290,0	124,4	261,9	210,5	1,3	4,4	6,8	9,7
виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	747,7	1049,7	140,4	411,9	526,3	127,8	5,4	8,6	22,5	19,5
виробництво автотранспортних засобів	471,6	922,9	195,7	151,3	559,5	370,0	3,4	7,5	8,2	20,7
Усього за сектором	1535,9	2620,8	168,7	742,7	1382,5	186,1	11,0	21,4	40,5	51,2
Середньо-низькотехнологічний сектор										
виробництво коксу та продуктів нафтопероблення	26,9	1,0	3,6	-	-	-	0,2	0,0	-	-
виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мін. продукції	127,7	862,9	675,7	0,7	41,0	у 58,6 разів	0,9	7,1	0,0	1,5
металургійне виробництво	7901,3	4437,4	56,2	15,0	112,9	у 7,5 разів	57,2	36,4	0,8	4,2
Усього за сектором	8055,9	5301,3	65,8	15,7	152,9	у 9,7 разів	58,3	43,5	0,8	5,7
Низькотехнологічний сектор										
виробництво харчових продуктів	1540,3	1336,9	86,8	82,8	44,2	53,4	11,2	11,0	4,5	1,6
текстильне виробництво	40,5	79,5	196,4	9,6	9,4	97,9	0,3	0,7	0,5	0,3
виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	143,6	461,8	321,6	3,1	20,3	у 6,5 разів	1,1	3,8	0,2	0,7
виробництво меблів, ремонт і монтаж машин і устаткування	82,0	184,6	225,0	7,3	56,1	у 7,7 разів	0,6	1,5	0,4	2,1
Усього за сектором	1806,4	2062,8	114,2	102,8	130,0	126,5	13,2	17,0	5,6	4,7

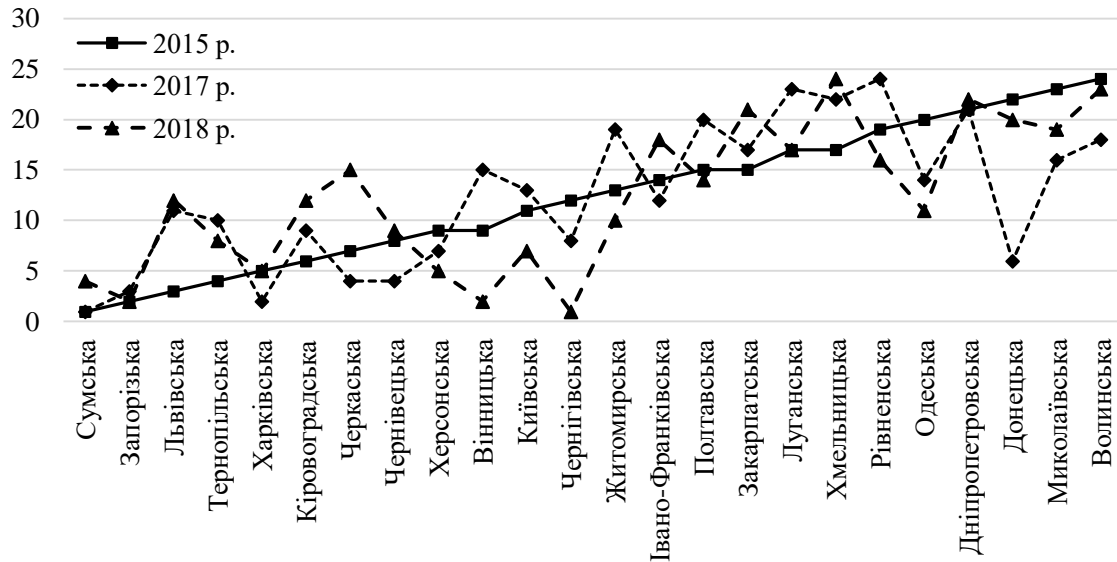
Динаміка і структура реалізованої інноваційної продукції (РІП) за технологічними секторами промисловості

Слайд 10

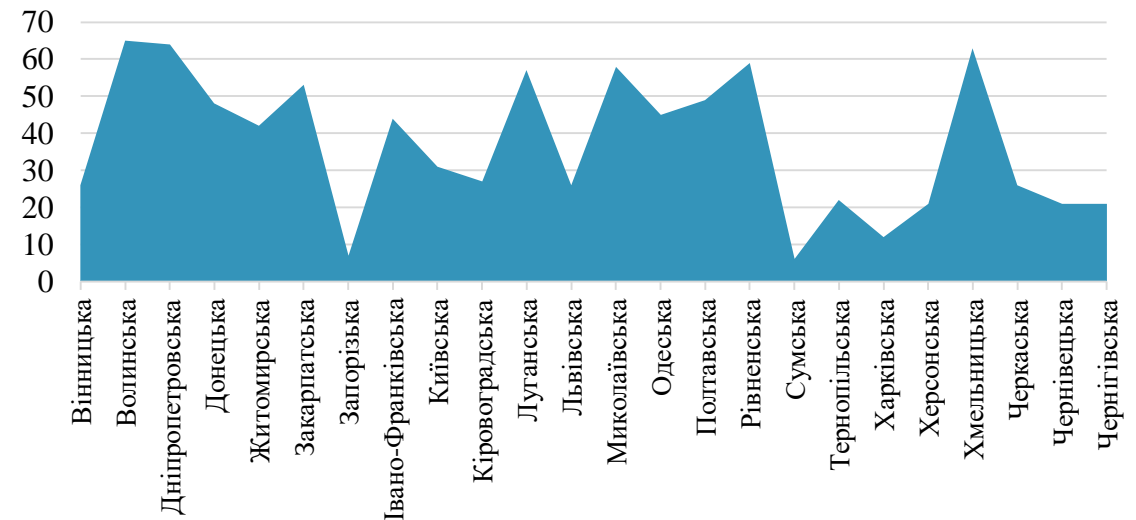
	Обсяг РІП, млн грн			Обсяг РІП, що є новою для ринку, млн грн			Структура РІП за ВПД,%			
	2015 р.	2018 р.	2018 р. у % до 2015 р.	2015 р.	2018 р.	2018 р. у % до 2015 р.	Загальний обсяг РІП		РІП, що є новою для ринку	
							2015р.	2018р.	2015р.	2018р.
Промисловість України	23050,1	24861,1	107,9	7284,2	7863,8	108,0	100	100	100	100
Переробна промисловість	22897,9	24429,1	106,7	7282,1	7840,7	107,7	99,3	98,3	99,9	99,7
Високотехнологічний сектор										
виробництво фармацевтичних продуктів і препаратів	624,5	879,8	140,9	62,3	97,5	156,5	2,7	3,5	0,8	1,2
виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	466,1	1044,9	224,2	332,9	220,6	66,3	2,0	4,2	4,6	2,8
Усього за сектором	1090,6	1924,7	176,5	395,2	318,1	80,5	4,7	7,7	5,4	4,0
Середньо-високотехнологічний сектор										
виробництво хімічних речовин і продукції	1918,9	963,7	50,2	944,4	369,8	39,2	8,3	3,9	13,0	4,7
виробництво електричного устаткування	1389,0	1382,7	99,5	1120,2	495,5	44,2	6,0	5,6	15,3	6,3
виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	3246,9	1854,7	57,1	2606,1	961,1	37,0	14,1	7,5	35,7	12,2
виробництво автотранспортних засобів	2187,2	3746,7	171,3	733,4	1493,7	203,7	9,5	15,1	10,1	19,0
Усього за сектором	8742,0	7947,8	90,9	5404,1	3320,1	61,4	37,9	32,1	74,1	42,2
Середньо-низькотехнологічний сектор										
виробництво коксу та продуктів нафтопероблення	270,6	к	-	21,1	-	-	1,2	к	0,3	-
виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мін. продукції	565,5	2092,2	370,0	262,4	1070,8	408,1	2,5	8,4	3,6	13,7
металургійне виробництво	6174,6	3718,7	60,2	150,2	237,1	158,0	26,8	14,9	2,1	3,0
Усього за сектором	7010,7	5810,9	82,9	433,7	1307,9	301,6	30,5	23,3	6,0	16,7
Низькотехнологічний сектор										
виробництво харчових продуктів	4874,5	6292,4	129,1	877,6	2253,1	256,7	21,1	25,3	12,0	28,7
текстильне виробництво	112,8	437,6	387,9	56,5	25,0	44,2	0,5	1,8	0,8	0,3
виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	675,2	1295,9	191,9	1,4	447,8	у 320 разів	2,9	5,2	0,02	5,7
виробництво меблів, ремонт і монтаж машин і устаткування	391,8	713,7	182,2	113,5	168,1	148,1	1,7	2,9	1,6	2,1
Усього за сектором	6054,3	8740,2	144,4	1049,0	2894,0	275,9	26,2	35,2	14,4	36,8

- ▶ **відсутній тісний зв'язок між рівнем промислового розвитку регіону та рівнем інноваційної активності.** Регіони, які мають найбільший промисловий потенціал (наприклад, Дніпропетровська, Донецька, Полтавська) за більшістю параметрів інноваційного розвитку значно відстають від інших регіонів. І, навпаки, регіони з невеликим промисловим потенціалом, показують значні успіхи в багатьох сферах інноваційної діяльності (наприклад, Кіровоградська, Івано-Франківська області щодо частки підприємств, які здійснюють інновації);
- ▶ **практично в кожному регіоні має місце велика розбіжність значень показників інноваційної діяльності із року в рік,** що вказує на нестабільність інноваційних процесів у промислових комплексах регіонів; при цьому показники окремих областей у суміжні роки можуть відрізнятись в рази і десятки разів;
- ▶ **проявляється тенденція до зниження інноваційної активності промислових підприємств як загалом в економіці України, так і в промислових комплексах більшості регіонів.** На це вказує зменшення частки інноваційно активних підприємств, обсягів інвестицій і реалізованої інноваційної продукції та інших показників. Лише в небагатьох регіонах спостерігається протилежна тенденція і то не за всіма параметрами інноваційної діяльності;
- ▶ не дивлячись на те, що промислово розвинені регіони (Донецька, Дніпропетровська, Запорізька, Харківська, Полтавська області) забезпечували основну частку обсягу реалізованої інноваційної промислової продукції, **питома вага інноваційної продукції в регіональному випуску промислової продукції була дуже низькою, не перевищувала 5%,** що свідчить про низький технологічний рівень промислових комплексів регіонів;
- ▶ **практично в усіх регіонах переважає імітація інновацій, оскільки більшість підприємств освоює та випускає інноваційну продукцію, що є новою лише для цих підприємств.** Частка інноваційної продукції, що є новою для ринку, у більшості областей не досягає 25% і лише у 2018 р. кількість тих регіонів, які мають більшу частку, збільшилася

Дрейфограма зміни рейтингів регіонів за сумою рангів, розрахованих за обраними параметрами інноваційної діяльності у 2015, 2017 і 2018 рр.

Рейтинг регіонів за показниками стану і динаміки інноваційних процесів їх промислових комплексів за сумою рангів за всі роки дослідження

Примітка: регіон, що займає найкращу позицію у рейтингу відповідного року, має 1-й ранг (місце), а той, що займає нижчу позицію в рейтингу – 24-й

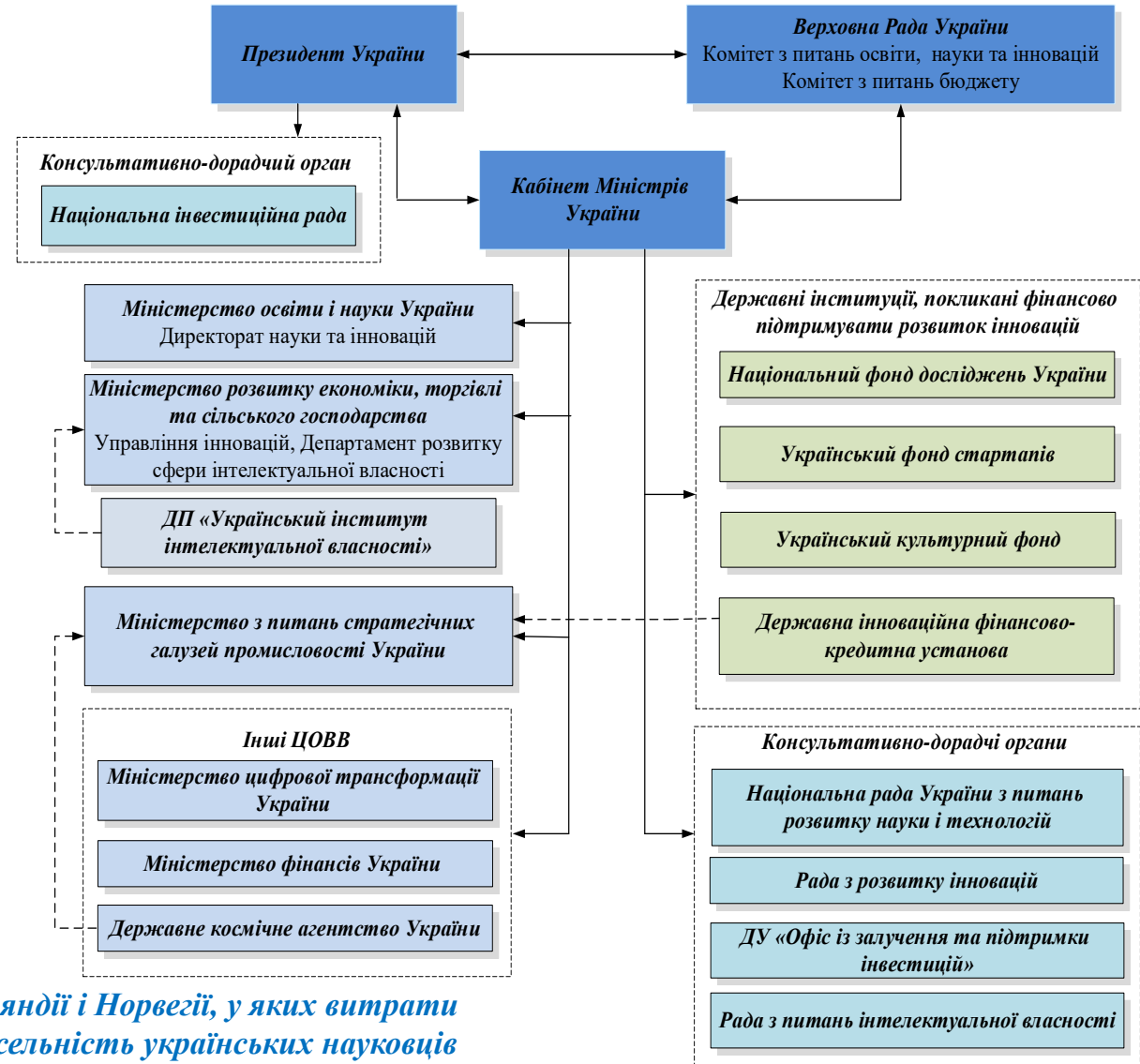
Регіони за зведеними рангами показників, які мали найкращі та найгірші результати (на прикладі 2018 р.)

Регіони	За часткою під-в, які займалися інновац. діяльністю, у загальній кількості під-в регіону	За індексом витрат на інновації пром. під-в регіону	За часткою під-в, які впроваджували інновац. процеси, у загальній кількості інновац. під-в регіону	За часткою під-в, які впроваджували інновац. види прод-ції, у загальній кількості інновац. під-в регіону	За часткою під-в, які реалізували інновац. продукцію, у загальній кількості інновац. під-в регіону	За часткою РПП у загальному обсязі РПП регіону	За часткою РПП, що була новою для ринку, у загальному обсязі РПП регіону	Сума балів за рангами
Чернігівська	18	7	7	1	1	2	16	52
Вінницька	14	2	18	1	1	15	4	55
Запорізька	9	3	13	5	10	5	10	55
Волинська	17	23	22	23	12	13	19	129
Хмельницька	22	22	17	21	15	24	19	140

Перешкоди реалізації неоіндустріальної модернізації та розвитку національної інноваційної екосистеми України

- ▶ відсутність цілісної системи державного стратегічного планування розвитку науково-технічної та інноваційної сфери України;
- ▶ неефективність, а, по факту, формальність існування системи державного управління інноваціями в Україні: діюча система органів управління інноваціями, є хоча й розгалуженою, але не забезпечує інноваційного поступу країни;
- ▶ відсутність дієвої системи стимулювання підприємств до здійснення інновацій;
- ▶ неефективність українського законодавства щодо регулювання сфери інноваційних правовідносин, слабкий захист прав інтелектуальної власності, відсутність розвинутої інноваційної інфраструктури;
- ▶ рентоорієнтована поведінка власників підприємств, їх спрямованість на досягнення короткострокових індивідуалізованих цілей;
- ▶ хронічне недофінансування наукової сфери, яка виступає підґрунтям забезпечення сталого розвитку та інноваційного поступу країни. Так, маючи мізерний рівень фінансування досліджень і розробок та виснажений кадровий ресурс, вітчизняна наука демонструє результати на рівні деяких розвинених країн

Система органів управління інноваціями в Україні (станом на кінець 2020 року)

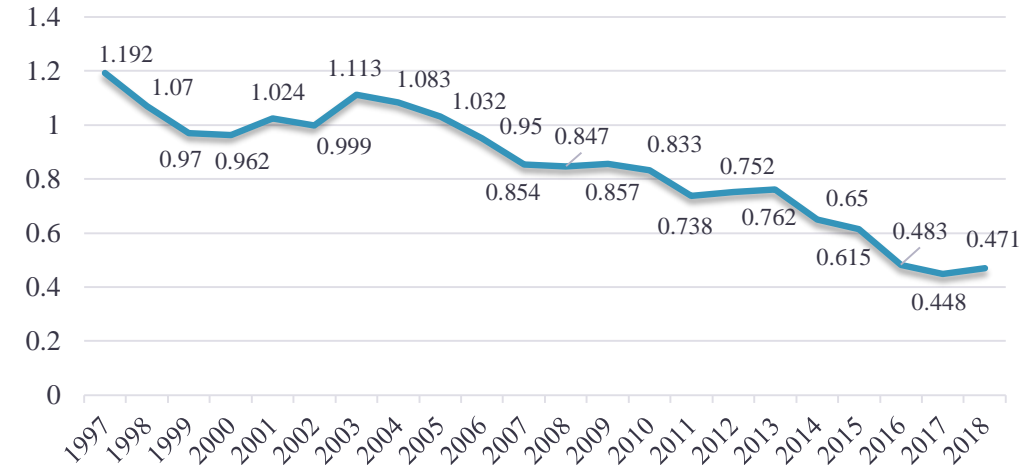

За кількістю науково-технічних публікацій Україна знаходиться на рівні Фінляндії і Норвегії, у яких витрати на науку у 4-5 разів вищі за українські, а чисельність дослідників перевищує чисельність українських науковців у 6-7 разів. За кількістю патентних заявок Україна знаходиться в числі лідерів серед країн-членів ЄС і поступається лише провідним економікам світу – США, Китаю, Південній Кореї, Японії, Німеччині

Ключові показники стану наукової та науково-технічної сфери деяких країн світу та України

	Чисельність працівників сфери ДіР, осіб, на млн осіб, у середньому за 2010-2018 р.		Науково-технічні публікації, од. 2018 р.	Витрати на ДіР, % до ВВП 2018 р.	Патентні заявки, од. 2018 р.	
	дослідники	техніки			резиденти	нерезиденти
Австрія	5733	2648	12362	3,17	2039	168
Бельгія	5023	1378	15688	2,82	892	218
Болгарія	2343	442	3311	0,77	180	18
Данія	8066	2124	13979	3,06	1262	239
Естонія	3755	655	1415	1,43	24	6
Ізраїль	...	...	12235	4,95	1506	5857
Ірландія	5243	1165	7174	1,15	76	32
Китай	1307	...	528263	2,19	1393815	148187
Латвія	1792	391	1418	0,63	86	24
Литва	3191	462	2267	0,94	81	24
Люксембург	4942	3166	869	1,24	152	243
Німеччина	5212	2007	104396	3,09	46617	21281
Норвегія	6467	...	11803	2,07	1082	592
Південна Корея	7980	1311	66376	4,81	162561	47431
Польща	3106	415	35663	1,21	4207	115
Сінгапур	6803	377	11459	1,94	1575	10270
Словаччина	2996	521	5322	0,83	217	14
Словенія	4855	1814	3206	1,94	255	23
США	4412	...	422808	2,84	285095	312046
Угорщина	3238	770	6701	1,55	407	36
Україна	988	150	10380	0,47	2107	1861
Фінляндія	6986	...	10599	2,77	1387	100
Чеська Республіка	3863	2186	15577	1,93	678	54
Швеція	7536	2028	20421	3,34	1838	442
Японія	5331	524	98793	3,26	253630	59937

Динаміка валових внутрішніх витрат на ДіР в Україні, % ВВП

Залежність функції науки в суспільстві від рівня її фінансування

Рівень фінансування науки (у % ВВП)	менше 0,4 % ВВП	менше 0,9% ВВП	більше 0,9% ВВП
Функція науки в суспільстві	соціокультурна	пізнавальна	економічна

Рекомендації щодо формування цілісної системи державного стратегічного планування розвитку науково-технічної та інноваційної сфери України

Слайд 15

Запропоновано внести доповнення до статті 56 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», до проекту Закону України «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності» у частині визначення правових, економічних та організаційних засад формування системи державного стратегічного планування розвитку науково-технічної та інноваційної сфери України.

Система довго- і середньострокових документів має складатися з:

- ▶ прогнозу наукового, технологічного та інноваційного розвитку України на період до 20 років;
- ▶ міжвідомчої Стратегії розвитку сфери науки, технологій та інновацій України на період до 10 років;
- ▶ довгострокових (зі строком виконання до 10 років) і середньострокових (до 5 років) державних цільових програм;
- ▶ регіональних і місцевих цільових програм у сфері науки, технологій та інновацій

Важливо: зняти обмеження на підготовку проєктів нових державних цільових програм, які були введені Постановою Кабінету Міністрів України «Про ефективне використання державних коштів» (пункт 12) від 11 жовтня 2016 р. і не скасовані досі.

Головною у цій системі має бути міжвідомча Стратегія, всі інші документи, що регулюють сферу інноваційних правовідносин, мають узгоджуватися з нею і бути орієнтованими на її реалізацію. Державна політика має формуватися з урахуванням п'ятирічної каденції в рамках Стратегії, політичні цілі мають прописуватися на п'ять років і передбачати досягнення цілей Стратегії. Важливо забезпечити спадкоємність і послідовність державної політики при зміні політичних еліт в країні.

Державна політика має розроблятися як горизонтальна і торкатися усіх сфер діяльності, що впливають на інновації. Слід уникати копіювання вдалих політик інших країн, Україна має скористатися світовим досвідом, але цілі та зміст власної моделі розвитку визначати самостійно з урахуванням національних соціокультурних та інституційних особливостей.

Запропоновано міжвідомчою Стратегією об'єднати чинні та запроєктовані стратегічні документи, які є близькими за функціональним призначенням, що сприятиме вирішенню проблеми браку координації у стратегічному плануванні.

Очолити роботу над розробленням та реалізацією цієї Стратегії має новостворене **Державне агентство з питань розвитку науки, технологій та інновацій**. Воно має бути наділено високим статусом, широкими повноваженнями з планування та впровадження економічних, фінансових та інституційних заходів, спрямованих на розвиток інновацій, фінансуватися окремим рядком з державного бюджету.

Викладені пропозиції узгоджуються з рекомендаціями європейських експертів, відповідають рамковій концепції ЄС щодо формування та реалізації «інтегрованої» державної інноваційної політики, задовольняють стратегічні національні інтереси, оскільки спрямовані на продукування інновацій на основі власної науки і технологій, інтегрованих у виробництво

Недоліки та пропозиції щодо удосконалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 р.

- ▶ Стратегія спрямована більшою мірою на забезпечення розвитку науково-технічного сектору, а не на структурно-технологічні зміни в економіці за рахунок становлення високо- і середньо-високотехнологічного секторів промисловості як загальноновизнаних драйверів інноваційного розвитку;
- ▶ в основу Стратегії покладена *лінійна логіка інноваційного процесу*. Проте **інновації не завжди є результатом фундаментальних досліджень**, найчастіше вони з'являються у виробництві і створюються підприємцями, джерелом підприємницьких ідей виступають не наукові дослідження, а потреби споживачів;
- ▶ Стратегія *не містить галузевого аспекту* (за винятком аграрної сфери) та заперечує можливість прискореного економічного розвитку шляхом розбудови конкурентоспроможної переробної промисловості. **Рухієм економічного зростання визначено аграрний сектор**, який має потенціал для «підвищення рівня переробки власної продукції», **проте як це здійснити без розвинутої переробної промисловості у документі не сказано**;
- ▶ Стратегія *не акцентує увагу на регіональному та місцевому рівнях*, не передбачає заходів з розвитку регіональних і локальних інноваційних екосистем;
- ▶ *недостатнім є врахування* в Стратегії таких сучасних трендів розвитку, як *Індустрія 4.0 та смарт-спеціалізація*;

Стратегія повинна реалізувати схему: від смарт-спеціалізації регіонів через формування регіональних інноваційних екосистем до стійкого випереджаючого інноваційного розвитку країни

- ▶ **Потребує конкретизації мета Стратегії**, яку пропонується визначити таким чином: *розбудова національної інноваційної екосистеми України шляхом формування сучасної промисловості на засадах Індустрії 4.0 і смарт-спеціалізації, пріоритетного розвитку креативного сектору економіки та національної сфери ДіР, нагромадження людського капіталу, інтеграції у світовий науково-інноваційний та єдиний європейський дослідницький та інноваційний простори для забезпечення розвитку сучасної інноваційно конкурентоспроможної, неоіндустріально розвинутої та соціально орієнтованої економіки України*;

- ▶ **Цільовими орієнтирами Стратегії мають стати:**

розвиток високотехнологічних і середньо-високотехнологічних секторів економіки на основі Індустрії 4.0 – високотехнологічних галузей промисловості і послуг, креативних індустрій як основи інноваційного відновлення економіки України;

створення високотехнологічних робочих місць з гідними умовами праці, що забезпечать попит на висококваліфікованих працівників та високу якість трудового життя;

наповнення внутрішнього ринку високоякісними товарами і послугами власного виробництва, розвиток експортного потенціалу і зміцнення позицій національних товаровиробників на європейському та світовому ринках, у тому числі за рахунок підвищення питомої ваги високотехнологічної продукції та послуг у структурі експорту;

поширення інновацій в усі сфери суспільного життя, зокрема соціальну і побутову, і на цій основі забезпечення розвитку людського потенціалу та високих стандартів життя населення

- ▶ *Недостатньо фундаментальними і системними визначено у Стратегії напрями і способи розв'язання існуючих проблем*, які зведені до: створення сприятливого нормативно-правового поля, розвитку інноваційної інфраструктури, підвищення інноваційної культури. **Пропонується доповнити їх такими напрямками:**

стимулювання інновацій та розвиток вітчизняної промисловості на основі Індустрії 4.0 та смарт-спеціалізації; інституційне забезпечення формування регіональних і локальних інноваційних екосистем; збереження, розвиток та нагромадження людського капіталу; розвиток науково-технічної та інноваційної сфери завдяки збільшенню обсягів фінансування та інтеграції її в ЄДП;

- ▶ Стратегія *слабо координується з іншими стратегічними документами*, близькими за своїм функціональним призначенням;

- ▶ Стратегія *не передбачає конкретних механізмів фінансування та відповідальних органів за її реалізацію*

Пропозиції до Плану заходів щодо реалізації Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на 2020-2022 рр. *Слайд 17*

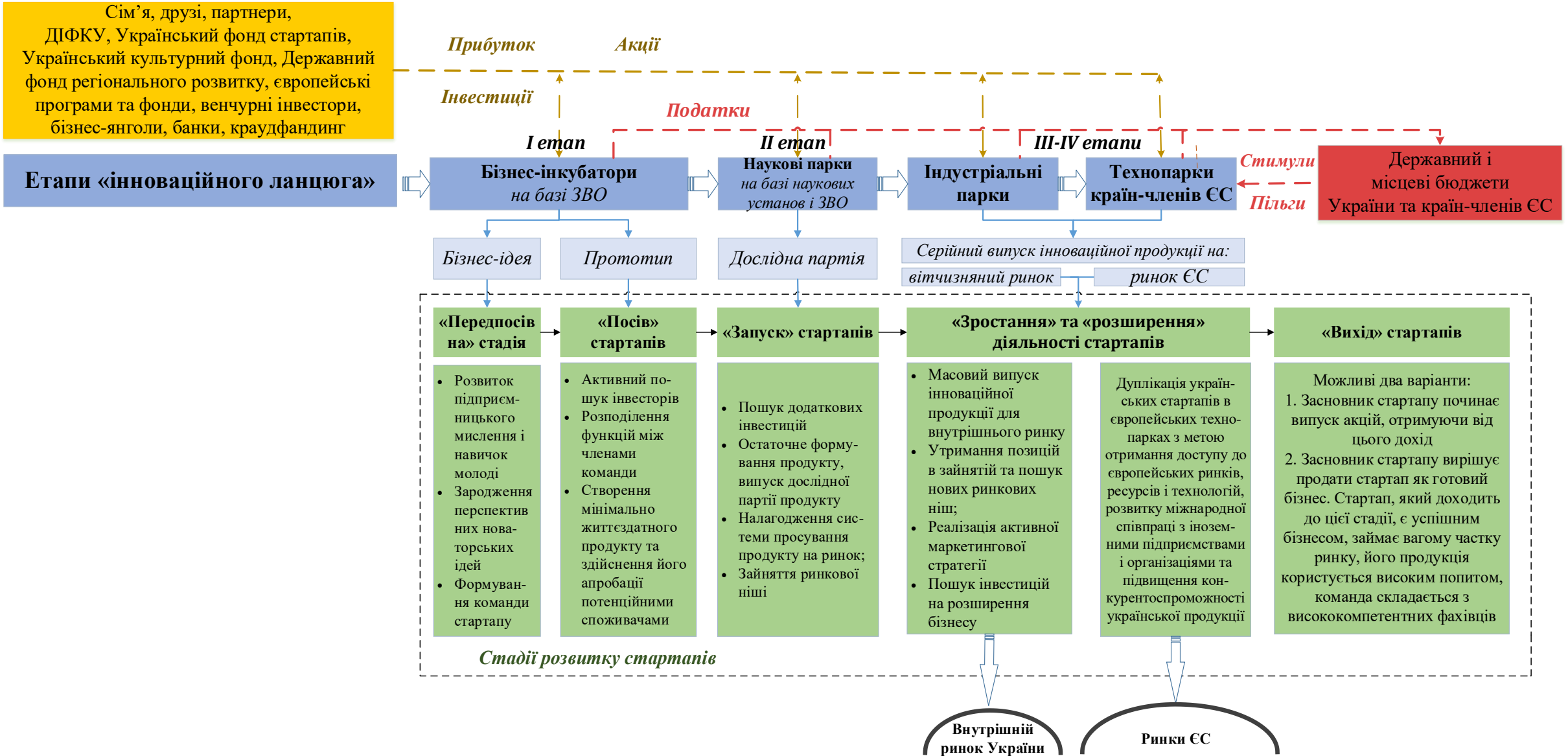
Розроблений документ є недостатньо комплексним, не всі заходи є базисними і дієвими та можуть суттєвим чином вплинути на підвищення рівня інноваційності економіки України, а саме:

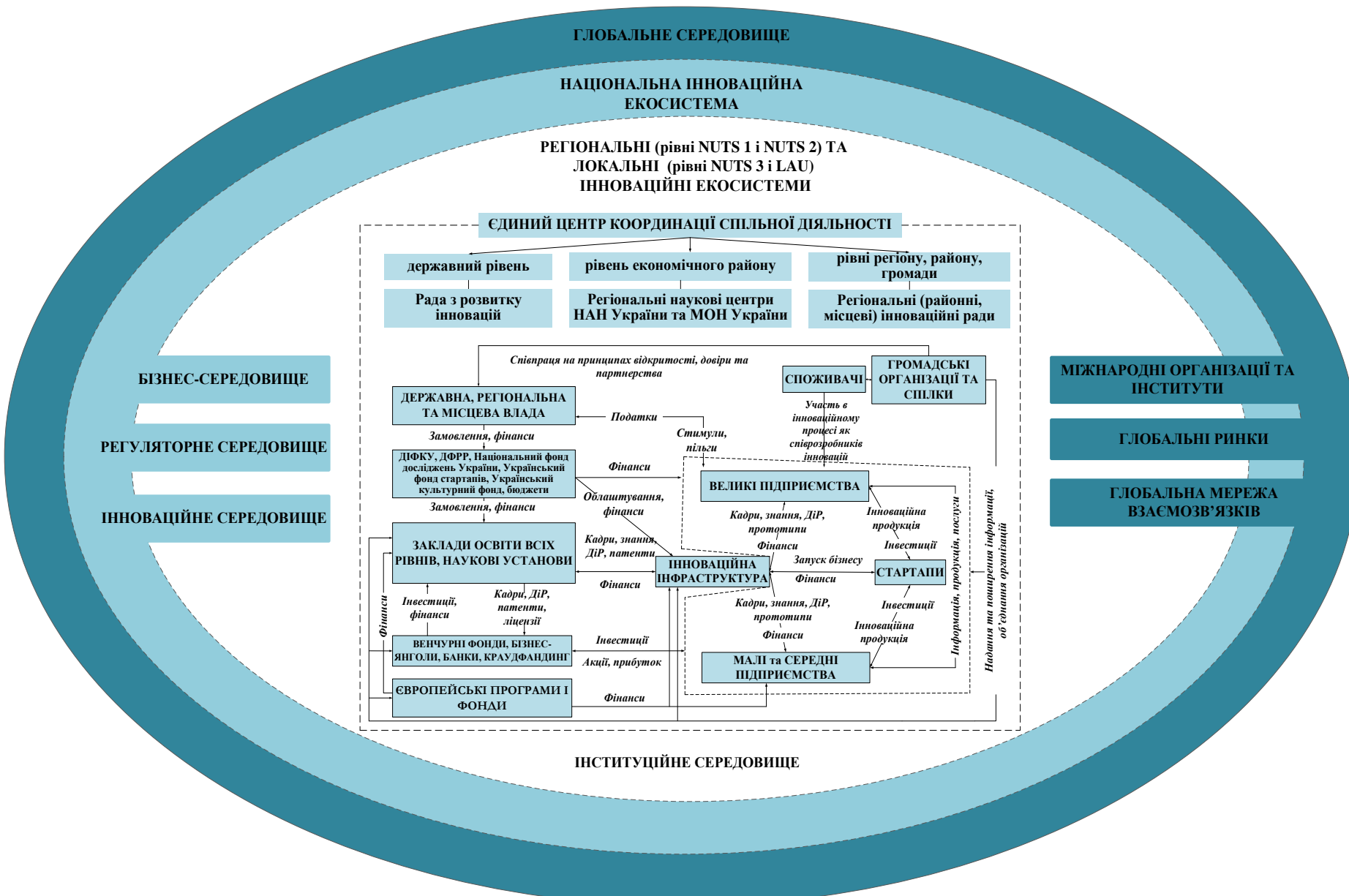
- *не всі заходи є суттєвими для досягнення мети Стратегії* (наприклад, «розробити пропозиції щодо впровадження інструментів електронного голосування в діяльність органів студентського самоврядування») і *можуть бути без втрат виключені на користь більш значущих заходів*, що дозволить оптимізувати витрачання бюджетних коштів;
- *структура Плану заходів за їх групами є незбалансованою* – зустрічаються групи («Створення сприятливого нормативно-правового поля для розвитку інновацій», «Розвиток інноваційної інфраструктури»), де налічується 12, 14 заходів, а є і такі групи («Забезпечення комунікації між усіма учасниками інноваційного процесу...», «Сприяння регіональному інноваційному розвитку»), що містять лише 1 або 2 заходи;
- *План заходів не повною мірою враховує потребу у смарт-спеціалізації регіонів*. Згідно з цим підходом, регіональні органи влади покликані сприяти пошуку і відкриттю в регіонах нових інноваційних ніш та розвитку дієвих регіональних інноваційних екосистем, проте, у Плані заходів (так само, як і у самій Стратегії) сприяння розбудові інноваційних екосистем на рівні регіонів не передбачено.

Запропоновано доповнити План заходів такими, які забезпечать комплексність підходу до формування інноваційних екосистем та матимуть коротко- і довгострокові ефекти впливу на економіку, а саме:

- *підвищити пропозицію на ринку праці фахівців креативної індустрії, інженерно-технічних й природничих спеціальностей* шляхом збільшення переліку «креативних» та STEM спеціальностей (програмістів, аналітиків, математиків, інженерів-механіків, архітекторів комп'ютерних мереж, епідеміологів) за рахунок розширення прийому студентів до університетів за цими спеціальностями, зокрема за державним замовленням;
- *запровадити інструменти фінансової підтримки реалізації смарт-спеціалізацій в регіонах* для мотивування бізнесу до діалогу з наукою і владою в рамках процесу підприємницького відкриття через ДІФКУ;
- *впровадити стимулюючий податковий режим для ДіР підприємствами* шляхом відрахування з суми податкових зобов'язань (податку на прибуток підприємств) витрат на ДіР;
- *забезпечити збільшення масштабів фінансової підтримки стартапів на ранніх стадіях* запуску інноваційних бізнесів через Український фонд стартапів;
- *розширити практику надання МіСП грантового фінансування у формі інноваційних ваучерів* для випробування нових перспективних технологій, які розробляються українськими НДІ, у тому числі за рахунок коштів міжнародних організацій;
- *створити єдиний інформаційний ресурс для надання актуальної інформації про діючі елементи інноваційної інфраструктури* з визначенням їх видів, предмету діяльності, послуг, історій успіху та контактів;
- *формуванню нової культури відносин між владою та громадськістю на принципах відкритості, довіри і партнерства*, забезпечити залучення громадських організацій і спілок до обговорення та участі у вирішенні проблем інноваційного розвитку країни та регіонів та інші заходи

Структурно-логічна схема концепції «інноваційного ланцюга: бізнес-інкубатор – науковий парк – індустріальний парк – технологічний парк країн-членів ЄС»

- ▶ **Перший вимір – мета екосистеми** є її першоосною та полягає у забезпеченні високих і стійких темпів економічного зростання;
- ▶ **Другий вимір – учасники екосистеми** є організаціями, які функціонують у певному інституційному оточенні. У моделі запропоновано розширити традиційний погляд на склад учасників інноваційної екосистеми і згрупувати їх у сім секторів залежно від їх ролей: підприємницький, державний, споживачів, науково-освітній, фінансового забезпечення, інфраструктурної підтримки, громадських об'єднань;
- ▶ **Третій вимір – система взаємозв'язків між учасниками екосистеми** в межах одного сектору, різних секторів і з зовнішнім середовищем (національним і глобальним);
- ▶ **Четвертий вимір – середовище діяльності організацій.** Мається на увазі, що інноваційна екосистема – це не лише організації, які здійснюють продукування та поширення інновацій, – вони функціонують у певному середовищі, яке або сприяє, або блокує інновації

**Дякую
за увагу!**